

พดเพียง ดี ในดวงใจนิรันดร์

สำนักงาน | OFFICE
เศรษฐกิจอุตสาหกรรม | OF INDUSTRIAL ECONOMICS

DIE SHARE

ปีที่ 6 ฉบับที่ 67 ตุลาคม 2560

Contents

ประจำเดือนตุลาคม 2560

บทความพิเศษ	พอเพียง ๘ ในดวงใจนิรันดร์	3
Econ Focus	ระเบียบเศรษฐกิจที่สอง...มองผ่านแนวคิดคลาสเตอร์	5
Econ Review	สรุปสถานการณ์การผลิตภาคอุตสาหกรรม เดือนเดือนสิงหาคมปี 2560	8
Sharing	บริบทการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ จากสำมะโนอุตสาหกรรม 2560	10
เก็บมาเล่า	อนาคตสินค้าอุตสาหกรรมไทย ในตลาดอาเซียน ช่วงครึ่งปีหลัง ปี 2560	12
Movement		15

Editor's Note

สวัสดีผู้อ่าน OIE SHARE ฉบับเดือนตุลาคม เดือนแห่งความ
โศกเศร้าของคนไทย ฉบับนี้มีบทความพอเพียง ๘ ในดวงใจนิรันดร์
เพื่อน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณและร่วมถวายความอาลัย
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ให้ผู้อ่านได้ศึกษา
เป็นแนวทางสานต่อตามคำสอนพ่อ

นอกจากนี้ยังมีบทความที่น่าสนใจไม่ว่าจะเป็น ระเบียบเศรษฐกิจ
ที่สอง...มองผ่านแนวคิดคลัสเตอร์ จากคอลัมน์ Econ Focus
สรุปสถานการณ์การผลิตภาคอุตสาหกรรมเดือนสิงหาคม 2560
จากคอลัมน์ Econ Review ปิดท้ายด้วย อนาคตสินค้าอุตสาหกรรม
ไทยในตลาดอาเซียนครึ่งปี 2560

แล้วพบกับสาระความรู้ที่น่าอ่านได้ในฉบับหน้านะคะ

ด้วยความปรารถนาดี

ที่ปรึกษา

ศิริรุจ จุลกะรัตน์

ผู้อำนวยการ

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

วิรัชศักดิ์ ศุภประเสริฐ

รองผู้อำนวยการ

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

อิทธิชัย ปัทมสิริวัฒน์

รองผู้อำนวยการ

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

บรรณาธิการบริหาร

สมจิตต์ เอี่ยมวรชัย

เลขานุการกรม สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

กองบรรณาธิการ

นางนันทา จันทร์สุข, เจษฎา อุดมกิจมงคล,

ประวีรา โพธิ์สุวรรณ, จักรพันธ์ เด่นดวงบริพันธ์,

บุญอนันต์ เสวตสิทธิ์, ภคอร ประสิทธิ์สุข,

สิริรักษ์ ชูเชิด, อนุวัตร จุลินทร,

ศักดิ์ชัย สินโสมนัส, เรวัติ แก้วมณี,

อุษิณ วิโรจน์เดชะ, เทพยุดา วงศ์วิโรจน์,

พิมพ์กมล เจริญสุข

OIE SHARE ยินดีรับฟังความคิดเห็น คำชี้แนะ และข่าวประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ติดต่อได้ที่ กองบรรณาธิการ OIE SHARE
กลุ่มประชาสัมพันธ์และบริการห้องสมุด สำนักงานเลขานุการกรม สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ถนนพระรามที่ 6 แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี
กรุงเทพฯ 10400 อีเมล : oieprnews@gmail.com

ข้อความที่ปรากฏใน OIE SHARE เป็นทัศนะส่วนตัวของผู้เขียน

หากต้องการนำข้อเขียนหรือบทความในฉบับ ไปตีพิมพ์ เผยแพร่
หรือเพื่อประโยชน์อื่นใด กรุณาอ้างอิงแหล่งที่มา

พอเพียง ปี ในดวงใจนิรันดร์

นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร “ในหลวง รัชกาลที่ ๙” สวรรคต เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๙ จนถึงวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นวันที่มีพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ พระเมรุมาศ ท้องสนามหลวง เสด็จสู่สวรรคาลัย ไม่มีวันที่ที่ปวงชนชาวไทยไม่โศกเศร้าเสียใจจนไม่สามารถบรรยายเป็นคำพูดใด ๆ ด้วยสำนึกและรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณหาที่สุดมิได้ที่ทรงมีต่อพสกนิกรชาวไทยอย่างสุดหัวใจ

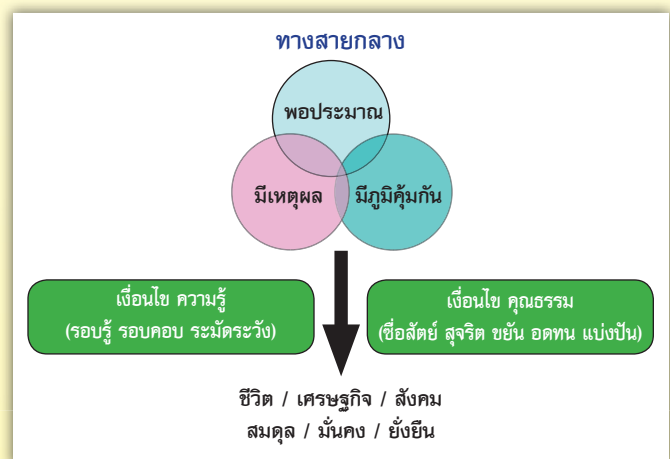
ผู้เขียนขอน้อมสำนึกและรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณหาที่สุดมิได้ และร่วมถวายอาลัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชที่ทรงมุ่งมั่นประกอบพระราชกรณียกิจอย่างมากมายต่อพสกนิกรชาวไทย ได้ร่มพระบารมี ๗๐ ปี ดังพระปฐมบรมราชโองการเนื่องในวันบรมราชาภิเษก พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๔๙๓ ที่ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” โดยเฉพาะพระราชกรณียกิจเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำริชี้แนวทางการดำรงชีวิตและปฏิบัติตนของประชาชนชาวไทยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยมีเป้าหมายมุ่งให้เกิดความสมดุล และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันสูงและความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๗ “...คนอื่นจะว่าอย่างไรก็ช่างเขา จะว่าเมืองไทยล้าสมัย ว่าเมืองไทยเชย ว่าเมืองไทยไม่มีสิ่งที่มีสมัยใหม่ แต่เราอยู่พอมีพอกิน และขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทย พออยู่พอกิน มีความสงบ และทำงานตั้งจิตอธิษฐานตั้งปณิธาน ในทางนี้ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบพออยู่พอกิน ไม่ใช่จะร่ำรวยเรื่องอย่างยอด แต่ว่ามีความพออยู่พอกิน มีความสงบ เปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ถ้าเรารักษาความพออยู่พอกินนี้ได้ เราจะอยู่อย่างยั่งยืนได้...” พระราชดำรัสนี้ ทรงเห็นว่า แนวทางการพัฒนาที่เน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นหลักแต่เพียงอย่างเดียว อาจทำให้เกิดปัญหาได้ จึงทรงเน้นการมีพอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่ในเบื้องต้นก่อน เมื่อมีพื้นฐานความมั่นคงพร้อมพอสมควรแล้ว จึงสร้างความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจให้สูงขึ้น ซึ่งหมายถึง แทนที่จะเน้นการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมนำการพัฒนาประเทศ ควรที่จะ

สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจพื้นฐานก่อน นั่นคือ ทำให้ประชาชนในชนบทส่วนใหญ่พอมีพอกินก่อน เป็นแนวทางการพัฒนาที่เน้นการกระจายรายได้ เพื่อสร้างพื้นฐานและความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ก่อนการพัฒนาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระองค์ทรงพระราชทานมีแนวคิดการพัฒนาที่ตั้งบนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรม เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ที่สำคัญจะต้องมี “สติ ปัญญา และความเพียร” ซึ่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ทรงพระราชทานมาเป็นที่มาของนิยาม “๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข” โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แผนภาพแสดงแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ที่ไม่มากและไม่น้อยจนเกินไป ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่พอประมาณ

ความมีเหตุผล หมายถึง การใช้หลักเหตุผลในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อผลกระทบ ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

โดยมีเงื่อนไขของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง ๒ ประการ ดังนี้

เงื่อนไขความรู้ หมายถึง ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบ ที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในการดำเนินชีวิตและการประกอบการงาน

เงื่อนไขคุณธรรม คือ การเสริมสร้างจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่รัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำรงชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ

การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถทำได้หลายด้าน และหลายรูปแบบ ดังตัวอย่างการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัว ในด้านต่าง ๆ ตามตารางข้างล่างนี้

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับบุคคลและครอบครัว

ด้านเศรษฐกิจ	ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ใช้ชีวิตอย่างพอควร คิดและวางแผนอย่างรอบคอบ มีภูมิคุ้มกันไม่เสี่ยงเกินไป การเผื่อทางเลือกสำรอง
ด้านจิตใจ	มีจิตใจเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทรประนีประนอม นึกถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก
ด้านสังคม	ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รักรักสามัคคี สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัว และชุมชน
ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ เลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์อย่างสูงสุด พ้นทรัพยากร เพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด
ด้านเทคโนโลยี	รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการ และสภาพแวดล้อม (ภูมิสังคม) พัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านเองก่อน ก่อให้เกิดประโยชน์กับคนหมู่มาก

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นี้ ได้รับการเชิดชูเป็นอย่างสูงจากองค์การสหประชาชาติ โดยนายโคฟี อันนัน ในฐานะเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ได้ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ แด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ และได้มีปาฐกถาถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่า “เป็นปรัชญาที่มีประโยชน์ต่อประเทศไทยและนานาประเทศ และสามารถเริ่มได้จากการสร้างภูมิคุ้มกันในตนเอง สู้หมุ่บ้าน และสู่เศรษฐกิจในวงกว้างขึ้นในที่สุด และสนับสนุนให้ประเทศต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิกยึดเป็นแนวทางสู่การพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน” ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๐ ในการประชุมสันติภาพนานาชาติในหัวข้อ “การสร้างสังคมแห่งสันติภาพที่ยั่งยืน สืบสานพระราชปณิธานพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช” ที่สำนักงานใหญ่องค์การการศึกษา วัฒนธรรม และวิทยาศาสตร์แห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ได้มีการถวายสดุดีเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ว่า “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีคุณูปการอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของโลก”

ทั้งนี้ นางอิริน่า โบโคว่า ผู้อำนวยการยูเนสโก กล่าวถึงเรื่องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง รัชกาลที่ ๙ ว่า มีคุณูปการอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน เป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับโลก ไม่ใช่เฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น แนวคิดนี้จึงมีความทันสมัยอยู่ตลอดเวลา เหมาะสมกับการพัฒนาในยุคศตวรรษที่ ๒๑ มีการพัฒนามนุษย์ ช่วยเสริมศักยภาพแก่ผู้ที่ด้อยกว่าเพื่อมุ่งไปสู่แนวทางการของความเท่าเทียมทางสังคมในรูปแบบที่ยั่งยืน ทำให้แนวทางดังกล่าวนี้

สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติที่มีขึ้นเมื่อปี ๒๕๕๘ รวมถึงการปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และปกป้องโลกของเรา และกล่าวยกย่องให้ในหลวง รัชกาลที่ ๙ เป็นครูของประชาชน เพราะพระองค์ท่านทรงขึ้นในเรือการศึกษาสู่พัฒนาการที่เรียนรู้คิด และแสดงออกตามความสามารถของบุคคล ไม่ใช่แค่การเรียนรู้เพื่อเขียนอ่านและคำนวณ แต่ต้องหมายรวมถึงองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมและความหลากหลาย การศึกษาต้องช่วยเสริมศักยภาพให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่การเป็นพลเมืองโลก มีส่วนร่วมในสังคมของตน และเปิดกว้างสู่โลกภายนอก และนี่คือบทบาทของการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑

และนางโบโคว่า ยังกล่าวว่า การทำงานตามแผนนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ เพื่อสร้างเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและสังคมที่ขับเคลื่อนด้วยความรู้ เศรษฐกิจโลกแบบใหม่ที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม องค์ความรู้ และงานวิจัย วิสัยทัศน์นี้เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องอย่างยิ่งกับคำมั่นที่ในหลวง รัชกาลที่ ๙ ทรงตั้งไว้ทั้งในเรื่องของประชาธิปไตย การบริหารบ้านเมืองอย่างมีธรรมาภิบาล และหลักกฎหมาย เพราะการพัฒนาอย่างยั่งยืน สร้างสังคมที่สงบสุข เท่าเทียม และเป็นธรรมสำหรับทุกคน โดยยูเนสโกจะยึดมั่นสานต่อพระราชปณิธาน การพัฒนาโดยการให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วม และการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขท่ามกลางธรรมชาติ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน

การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ให้ได้ผลดีต่อทุกภาคส่วนในทุกระดับนั้น จะต้องยึดแนวคิดและปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมุ่งมั่นจริงจัง โดยมีการร่วมมือที่ประสานสอดคล้องกันเป็นอย่างดี และมีการบริหารจัดการแบบบูรณาการ รวมทั้งมีการพัฒนาแบบผสมผสานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องตามความเหมาะสมและสถานการณ์ที่เป็นอยู่ ตลอดจนมีการเผยแพร่องค์ความรู้สู่สาธารณชน เพื่อเห็นคุณค่าและนำไปปฏิบัติบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกัน จะทำให้เกิดผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจไทยให้ยั่งยืน

ขอโน้มศีรษะเกล้ากราบถวายสักการะในหลวง รัชกาลที่ ๙
ในดวงใจนิรันดร์

จัดทำโดย

นางสาวสมพิศ นาคสุข

แหล่งข้อมูลอ้างอิง :

<http://www.tnews.co.th/contents/362363>

www.sufficiencyeconomy.org

<https://cocorider.wordpress.com/2013/08/01>

บทความพอเพียง เพื่อเพียงพอ ลงในวารสารเศรษฐกิจอุตสาหกรรม สศอ.

ปีที่ 7 ฉบับที่ 26 เดือนตุลาคม - ธันวาคม 2554

สำนักขับเคลื่อนอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพของประเทศ

คลัสเตอร์...เป็นคำที่ติดหูของผู้คนในแวดวงอุตสาหกรรมมาสักระยะหนึ่งแล้ว จากนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลเพื่อขับเคลื่อนประเทศไปสู่มิติใหม่หรือประเทศไทย 4.0 โดยมีการดำเนินงานก้าวหน้าเป็นลำดับ ตั้งแต่ที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 22 กันยายน 2558 เห็นชอบนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในรูปแบบคลัสเตอร์ พร้อมเพิ่มเติมการกำหนดกลุ่มอุตสาหกรรมศักยภาพเป้าหมาย หรือ 10 S-curve ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2558 เพื่อขับเคลื่อนประเทศไปสู่มูลค่าทางเศรษฐกิจใหม่ โดยล่าสุดได้มีการมุ่งเป้าสู่การพัฒนาในเชิงพื้นที่ในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor Development : EEC) ผลักดันให้พื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา เป็นพื้นที่เชิงยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนา 10 อุตสาหกรรมเป้าหมายให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งไม่น่าแปลกใจเพราะเขตพื้นที่ดังกล่าวเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมการผลิตของประเทศที่มีความพร้อมทั้งด้านเครือข่ายอุตสาหกรรมและโครงสร้างพื้นฐานสำคัญ อีกทั้งยังเป็นพื้นที่เดิมที่มีการพัฒนามาเป็นระยะเวลามากกว่า 30 ปีแล้ว อย่างไรก็ตาม อาจมีหลายท่านสงสัยเช่นเดียวกับผู้เขียนว่า หากมีการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจแห่งที่สองในเขตพื้นที่ภาคอื่น ๆ ควรจะส่งเสริมให้มีการพัฒนาคลัสเตอร์อุตสาหกรรมใด และควรมีแนวทางการพัฒนาคลัสเตอร์อย่างไรจึงจะเหมาะสม แต่ก่อนที่จะไขปัญหาที่เราสงสัยกันต่อไป ผู้เขียนขอเริ่มต้นที่การทำความเข้าใจแนวคิดพื้นฐานว่าจริง ๆ แล้ว

● คลัสเตอร์คืออะไร?

ทำไมบริษัทของประเทศหนึ่งถึงมีความสามารถสูงกว่าบริษัทของประเทศอื่น ๆ ในสาขาอุตสาหกรรมเดียวกัน เป็นคำถามที่มีนักเศรษฐศาสตร์และนักวิชาการหลาย ๆ ท่านได้ทำการศึกษามาอย่างต่อเนื่อง โดยข้อสรุปหนึ่งที่ได้รับการยอมรับนอกเหนือจากทฤษฎีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) ซึ่งให้ความสำคัญไปที่ปัจจัยพื้นฐานสำคัญทางเศรษฐกิจ อาทิ ทรัพยากร หุ่น และแรงงานแล้ว คือ การระบุถึงความสำคัญของพื้นที่ที่ตั้งของบริษัทต่อขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากพื้นที่นั้นมียุทธศาสตร์ประกอบของปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการรวมกลุ่มของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในธุรกิจสาขาเฉพาะในพื้นที่ใกล้เคียงกันเหมาะสม โดยการรวมกลุ่มของกิจกรรมทางเศรษฐกิจดังกล่าวมีชื่อเรียกที่ติดหูกันว่า “คลัสเตอร์” ซึ่งหมายถึง การรวมตัวกันของกลุ่มบริษัทในสาขาเฉพาะ ชฟพลายเออร์ที่มีความเฉพาะ ธุรกิจให้บริการ บริษัทในอุตสาหกรรมที่มีความเกี่ยวเนื่อง และสถาบันสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง (อาทิ สถาบันการศึกษาและฝึกอบรม สถาบันวิจัยพัฒนา ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ) มาร่วมดำเนินกิจการอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกันในระดับที่เพียงพอต่อการพัฒนาความเชี่ยวชาญ การบริการ ทรัพยากร การจัดหาระดับสูง รวมถึงทักษะและความสามารถของกำลังแรงงานที่มีความพิเศษ ความหมายของคลัสเตอร์ในหลาย ๆ งานศึกษาได้นิยามไว้แตกต่างกันบ้าง หากแต่มีแนวคิดที่เห็นพ้องร่วมกันในความเป็นคลัสเตอร์

ใน 3 ประเด็นซึ่งมีความหมายลึกกว่าการรวมกลุ่มของเครือข่ายผู้ประกอบการดังที่ชักกันโดยทั่วไป

ประเด็นแรก คลัสเตอร์ถูกมองว่าเป็นการกระจุกตัวทางภูมิศาสตร์ของบริษัทที่มีความเฉพาะ แรงงานที่มีทักษะสูง และสถาบันสนับสนุนซึ่งช่วยก่อให้เกิดการประหยัดจากการอยู่เป็นกลุ่ม และเพิ่มการกระจายตัวขององค์ความรู้จากการอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน สร้างเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดขีดความสามารถในการแข่งขันของพื้นที่

ประเด็นที่สอง คลัสเตอร์เป็นโครงสร้างเชิงระบบที่ช่วยสนับสนุนและจัดหาบริการที่มีลักษณะเฉพาะและจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริษัทเฉพาะกลุ่ม ตัวอย่างเช่น การช่วยจัดเตรียมโครงสร้างพื้นฐานที่มีความเฉพาะและซับซ้อนสูง บริการทางการเงิน บริการด้านการวิจัยและพัฒนาเฉพาะด้าน รวมถึงบริการสนับสนุนการประกอบธุรกิจหรือการพัฒนาฝึกอบรมบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ เป็นต้น

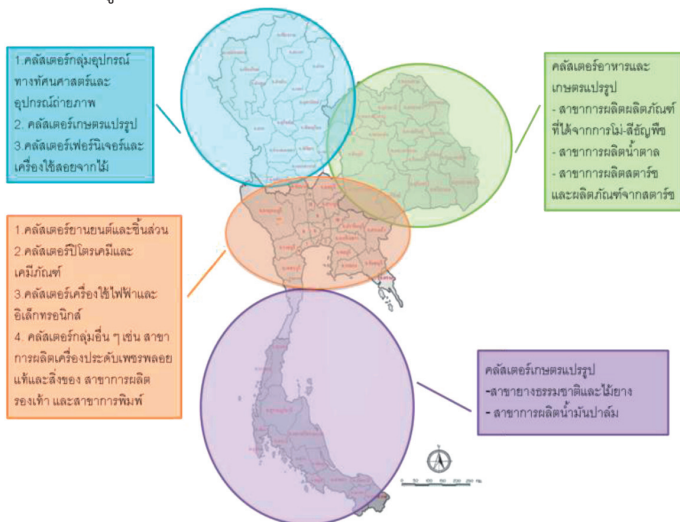
ประเด็นที่สาม คลัสเตอร์มีลักษณะเป็นโครงสร้างเชิงสถาบันหรือกาวทางสังคม ที่เชื่อมประสานระหว่างผู้เล่นด้านนวัตกรรมทั้งมหาวิทยาลัย กลุ่มธุรกิจ และหน่วยงานภาครัฐ หรือเครือข่ายระหว่าง 3 ฝ่าย (Golden Triangle หรือ Triple Helix) ที่มีความแตกต่างเข้าไว้ด้วยกัน

คลัสเตอร์จึงมีความสำคัญในแง่ที่ช่วยสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นประโยชน์ต่อการตั้งอยู่ของกลุ่มบริษัท และดึงดูดกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญให้เข้ามาสู่พื้นที่ ก่อให้เกิดการจ้างงาน และการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาค และเป็นกิจกรรมที่ส่งผลให้เกิดผลกระทบทางบวกต่อการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันแก่บริษัทหรืออุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ได้ถึง 3 ทาง คือ ช่วยเพิ่มผลิตภาพของบริษัทหรืออุตสาหกรรม ส่งเสริมการยกระดับศักยภาพด้านนวัตกรรม รวมถึงกระตุ้นให้เกิดรูปแบบทางธุรกิจใหม่ที่สนับสนุนการเกิดนวัตกรรมและการขยายตัวของคลัสเตอร์ ซึ่งทำให้บริษัทสามารถหาแนวทางใหม่หรือแนวทางที่ดีกว่าในการแข่งขันภายในอุตสาหกรรมและสร้างนวัตกรรมได้เร็วกว่าตลาด

● คลัสเตอร์อะไรที่ควรพัฒนาในภูมิภาค?

ในการไขปัญหาข้อแรกที่ว่า “ถ้าจะมีการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจแห่งที่สองในเขตพื้นที่ภาคอื่น ๆ ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาคลัสเตอร์อุตสาหกรรมใด?” จึงต้องคำนึงถึงการก่อตัวของการรวมกลุ่มของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีนัยสำคัญ ซึ่งแสดงถึงการมีอยู่ของคลัสเตอร์ในพื้นที่นั้น ๆ เพื่อเป็นการระบุคลัสเตอร์ที่มีศักยภาพในพื้นที่ภาคดังกล่าว และเป็นการบ่งชี้ถึงศักยภาพของพื้นที่ประกอบการและความพร้อมของเครือข่ายอุตสาหกรรมโดยอ้อม ทั้งนี้ การศึกษาในเชิงวิชาการเพื่อระบุถึงการมีอยู่ของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ได้มีการดำเนินการอยู่ 2 แนวทาง คือ (1) การศึกษาวิจัยโดยใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพในเชิงลึกประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในระดับพื้นที่ และ (2) ใช้เทคนิคทางด้านปริมาณจากตัวเลขที่เรียกว่า Cluster Mapping ซึ่งจะช่วยระบุการมีอยู่ของคลัสเตอร์ภายในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่กำหนด

สำหรับการศึกษาเพื่อตอบคำถามครั้งนี้ ผู้เขียนได้เลือกใช้วิธีการศึกษาด้วยเทคนิคเชิงปริมาณตามแนวทางของ European Cluster Observatory 2 ที่เรียกว่า 3 STAR Model เนื่องจากมีความเรียบง่าย และสามารถวัดเปรียบเทียบได้ โดยจะทำการวัดผลกระทบทางอ้อมจากการอยู่ในพื้นที่ร่วมกันของธุรกิจ (Co-location of Businesses) จากการกระจุกตัวของการทำงานและการสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการพิจารณา 3 ปัจจัยเป็นลำดับ ประกอบด้วย ขนาด (Size) ระดับความชำนาญพิเศษของพื้นที่ (Specialization) และขอบเขตของอุตสาหกรรมในพื้นที่ที่จะขับเคลื่อนหรือมุ่งเน้นในการผลิต (Focus) แบ่งเป็นระดับ 0 1 2 และ 3 Stars ตามจำนวนขั้นที่ผ่านเงื่อนไขตามลำดับ โดยใช้ข้อมูลการทำงานและมูลค่าเพิ่มจากสถิติฐานอุตสาหกรรมการผลิต ในปี 2554 จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม พ.ศ. 2555 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ จากการนำระดับการจัดประเภทอุตสาหกรรม TSIC 4 ตำแหน่ง ในระดับประเทศและภูมิภาคต่าง ๆ มาคำนวณ แล้วคัดเลือกสาขาอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพเป็นตัวนำในแต่ละเขตพื้นที่จากกลุ่มสาขาอุตสาหกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจในระดับของความชำนาญพิเศษ 3 Stars และจำนวนการทำงานอย่างน้อย 2 Stars ร่วมกับสาขาที่มีจำนวนการทำงานในระดับของความชำนาญพิเศษ 3 Stars และสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจอย่างน้อย 2 Stars ซึ่งถือว่าเป็นสาขาที่มีความสำคัญต่อประเทศและมีระดับสัดส่วนของกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากกว่าค่าเฉลี่ยอย่างเพียงพอ แล้วนำมาจัดกลุ่มสาขาอุตสาหกรรมดังกล่าวให้เป็นคลัสเตอร์เบื้องต้น พบว่า ในแต่ละเขตพื้นที่มีกลุ่มคลัสเตอร์ที่มีศักยภาพสูง ดังนี้

ภาพที่ 1 Cluster Mapping ของการคัดเลือกคลัสเตอร์ที่มีศักยภาพสูง

(1) **เขตพื้นที่ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก** มีคลัสเตอร์ที่มีศักยภาพ ประกอบด้วย คลัสเตอร์ยานยนต์และชิ้นส่วน คลัสเตอร์ปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์ และคลัสเตอร์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงคลัสเตอร์กลุ่มสาขาอื่น ๆ เช่น สาขาการแปรรูปผลไม้และผลไม้สด สาขาการผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า และสาขาการพิมพ์

(2) **เขตพื้นที่ภาคเหนือ** มีคลัสเตอร์ที่มีศักยภาพ ประกอบด้วย คลัสเตอร์กลุ่มอุปกรณ์ทางทัศนศาสตร์และอุปกรณ์ถ่ายภาพ คลัสเตอร์เฟอร์นิเจอร์และเครื่องใช้ภายในสาขาการผลิตผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่ทำจากไม้ และการผลิตสิ่งของ รวมถึงคลัสเตอร์เกษตรแปรรูป อาทิ สาขาผลิตภัณฑ์

ยาสูบ ในขณะที่สาขาการแปรรูปและการถนอมผลไม้และผัก และสาขาการผลิตน้ำตาล ยังคงมีระดับสัดส่วนของการสร้างมูลค่าเพิ่มและสัดส่วนการจ้างงานน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศตามลำดับ

(3) **เขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ** มีคลัสเตอร์ที่มีศักยภาพ ประกอบด้วย คลัสเตอร์อาหารและเกษตรแปรรูปในสาขาการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการโม-ลีสัญพืช สาขาการผลิตน้ำตาล รวมถึงสาขาการผลิตสารและผลิตภัณฑ์จากสัตว์

(4) **เขตพื้นที่ภาคใต้** มีคลัสเตอร์ที่มีศักยภาพ ประกอบด้วย คลัสเตอร์เกษตรแปรรูปในกลุ่มยางพาราและปาล์มน้ำมัน ในขณะที่สาขาการผลิตผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำแปรรูปอื่น ๆ ยังคงมีระดับสัดส่วนของการสร้างมูลค่าเพิ่มน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ

นอกจากนี้จากการพิจารณาผลการศึกษาคลัสเตอร์ที่มีศักยภาพในมิติการทำงานหรือมูลค่าเพิ่มในระดับ 1 ถึง 3 Stars ของเขตพื้นที่แต่ละภาคควบคู่กับนโยบาย 10 อุตสาหกรรมศักยภาพเป้าหมายของรัฐบาล เพื่อเชื่อมโยงเป้าหมายของการพัฒนาประเทศกับศักยภาพในระดับพื้นที่พบว่า สาขาอุตสาหกรรมในกลุ่มยานยนต์และชิ้นส่วนที่มีศักยภาพต่อยอดไปสู่กลุ่มยานยนต์สมัยใหม่ กลุ่มเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่มีศักยภาพต่อยอดไปสู่กลุ่มอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ กลุ่มปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์ที่มีศักยภาพต่อยอดไปสู่เคมีชีวภาพ รวมถึง กลุ่มคลัสเตอร์ดิจิทัล คลัสเตอร์การแพทย์ครบวงจร (ในกลุ่มเภสัชภัณฑ์ และเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์) และคลัสเตอร์อากาศยานนั้น มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่กระจุกตัวอยู่อย่างหนาแน่นในเขตพื้นที่ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก ส่วนกลุ่มคลัสเตอร์อาหารและเกษตรแปรรูปที่มีศักยภาพพัฒนาไปสู่อาหารแห่งอนาคต เชื้อเพลิงชีวภาพ และเทคโนโลยีชีวภาพ ในเขตพื้นที่ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก จะมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลายกว่าและมีการกระจุกตัวสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับเขตพื้นที่ภาคอื่น ๆ ในขณะที่กิจกรรมทางเศรษฐกิจบางสาขาในอุตสาหกรรมอาหารและเกษตรแปรรูปมีการกระจุกตัวอยู่ในเขตพื้นที่ภาคที่เหลื่อมตามศักยภาพของแต่ละพื้นที่ เช่น กลุ่มการแปรรูปและการถนอมผลไม้และผัก กลุ่มผลิตภัณฑ์ยาสูบ และกลุ่มการผลิตน้ำตาลในเขตพื้นที่ภาคเหนือ กลุ่มการผลิตน้ำตาลและสัตว์ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือกลุ่มยางพาราและปาล์มน้ำมันในเขตพื้นที่ภาคใต้ เป็นต้น

● มีแนวทางการพัฒนาคลัสเตอร์อย่างไร?

สำหรับการศึกษาข้อที่สองที่ว่า “ควรมีแนวทางการพัฒนาคลัสเตอร์อย่างไรจึงจะเหมาะสม?” นั้น ต้องย้อนกลับไปที่สำคัญของพื้นที่ที่ตั้งของบริษัทต่อขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ ดังที่กล่าวมาแล้วในตอนต้น โดยพื้นที่ที่มี “องค์ประกอบของปัจจัยแวดล้อม” ที่เอื้อต่อการกระจุกตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในธุรกิจสาขาเฉพาะในพื้นที่ใกล้เคียงกัน (หรือคลัสเตอร์) อย่างเหมาะสมจะเป็นตัวจักรสำคัญที่ขับเคลื่อนให้พื้นที่หรือประเทศนั้นมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง คำถามที่ตามมาคือ “แล้วอะไรคือปัจจัยแวดล้อมที่เหมาะสมที่ไทยควรผลักดันให้มีขึ้นล่ะ?” จากการค้นคว้าพบว่ามีหลายบทความวิชาการได้พยายามตอบคำถามดังกล่าว รวมถึงแนวคิด Diamond Model ของ Michael E. Porter ที่ได้รับความนิยม นอกจากนั้นยังมีข้อสังเกตอีกว่าแนวทางในการพัฒนาให้เกิดการรวมกลุ่มในรูปแบบคลัสเตอร์ไม่ใช่จุดสุดท้ายของเรื่อง เพราะคลัสเตอร์ก็มีวงจรของการก่อตัว เจริญเติบโต อิ่มตัว และหมดความสำคัญไปจากระบบเศรษฐกิจเช่นเดียว

กับอุตสาหกรรมหรือผลิตภัณฑ์ รวมทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้วจะมี คลัสเตอร์ที่มีระดับการพัฒนาที่มากกว่าประเทศที่กำลังพัฒนา กล่าวคือ คลัสเตอร์จะยังมีความลึกและมีซัพพลายเออร์ที่มีความพิเศษ มีความกว้าง ของระดับขั้นของอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง มีสถาบันสนับสนุนที่มีความ ครอบคลุม รวมถึงบริษัทที่ตั้งอยู่จะมีความซับซ้อนทางเทคโนโลยีและ นวัตกรรมในระดับที่สูงกว่า ดังนั้น การพัฒนาคลัสเตอร์จึงไม่สามารถ หยุดนิ่งได้ และควรส่งเสริมให้เกิดปัจจัยแวดล้อมที่ช่วยยกระดับขีดความ สามารถในการแข่งขันเพื่อพัฒนาโครงสร้างและยกระดับความซับซ้อนของ กิจกรรมของคลัสเตอร์ไปสู่ฐานคุณค่าใหม่อยู่ตลอดเวลา (ซึ่งเป็นวิธีที่มี ความยั่งยืนและก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์มากกว่าการส่งเสริมให้เกิดคลัสเตอร์ ขึ้นโดยตรง) ประกอบกับเมื่อพิจารณาร่วมกับบริบทการพัฒนาของไทย แล้ว ผู้เขียนขอเสนอว่า ปัจจัยแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาคลัสเตอร์ ให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงภายใต้เขตพื้นที่ภาคต่าง ๆ ในบริบท ของไทยมี 5 ประการที่ควรริเริ่มให้มีขึ้นประกอบด้วย

(1) การพัฒนาปัจจัยทุน (Capitals) โดยดำเนินการยกระดับ ศักยภาพของปัจจัยทุนด้านต่าง ๆ ในระดับประเทศเพื่อเชื่อมโยงสู่ การพัฒนาระดับภาค ทั้งที่เป็นปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ การพัฒนาทุน ทางทรัพยากรธรรมชาติและวัตถุดิบ รวมถึงแรงงานขั้นพื้นฐาน และปัจจัย ก้าวหน้า ได้แก่ การพัฒนาทุนมนุษย์และแรงงานฝีมือ การพัฒนาทุน ทางการเงิน รวมถึงทุนทางปัญญา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ไทยควรคำนึงถึง ในการวางรากฐานให้พร้อมต่อการก้าวไปสู่อุตสาหกรรมอนาคต

(2) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำคัญ (Infrastructures) ที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพสูง อาทิ ถนน ทางรถไฟ สนามบิน รวมถึงระบบการสื่อสารและโทรคมนาคม ภายในภูมิภาค โดยเฉพาะการเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ภาคต่าง ๆ เข้าสู่เขต พื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจ หลักของประเทศและท่าเรือสำคัญ ไปจนถึงการจัดการผังเมือง/บริการ สาธารณะเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีแก่ผู้อยู่อาศัย เพื่อช่วยดึงดูดและรักษา บุคลากรแรงงานฝีมือและผู้ประกอบการให้เข้ามาอาศัยในพื้นที่

(3) การส่งเสริมหน่วยเศรษฐกิจที่เป็นกุญแจสำคัญ (Key Economic Actors) เนื่องจากคลัสเตอร์ที่มีศักยภาพสูงขึ้นอยู่กับ ขีดความสามารถของตัวบริษัทและอุตสาหกรรมที่เข้ามาเป็นสมาชิก จึงควรดำเนินการส่งเสริมเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน ของบริษัท/อุตสาหกรรมในประเทศ ไปพร้อมกับการดึงดูดการลงทุนจาก บริษัทข้ามชาติในส่วนที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง สร้างเป็นสมาชิกในเครือข่าย การผลิตเพื่อขับเคลื่อนจากอุตสาหกรรมฐานเดิมไปสู่อุตสาหกรรมอนาคต เพื่อเป็นการวางตำแหน่งการแข่งขันของไทยในเครือข่ายการผลิตโลก อย่างยั่งยืน

(4) การสร้างสภาพแวดล้อมในการแข่งขันและร่วมมือที่ เหมาะสม (Co-operative Condition) สร้างการแข่งขันที่เป็นธรรม และการรวมกลุ่ม/พันธมิตรทางธุรกิจเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการ แข่งขัน ร่วมกับการดำเนินการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างภาคเอกชน ภาครัฐ และเครือข่ายสถาบันการศึกษา/สถาบันวิจัย โดยใช้กลไกต่าง ๆ อาทิ ก่อตั้งหน่วยงานส่งเสริมการพัฒนากลัสเตอร์ (Cluster Development Agent: CDA) เพื่อผลักดันและดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา คลัสเตอร์ หรือการริเริ่มจัดตั้งประชาคมการวิจัย (Research Consortia) ทุนเพื่อการวิจัยร่วม (Joint Research Fund) และการวิจัยร่วม (Joint Projects) เป็นต้น

(5) การพัฒนาตลาด (Demand) เพื่อสร้างโอกาสทางการตลาด จากการพัฒนาตลาดภายในประเทศ และ/หรือเชื่อมโยงสู่ตลาด

ต่างประเทศ โดยกำหนดให้ไทยอยู่ในตำแหน่งในการแข่งขันทางการตลาด และเครือข่ายการผลิตระดับอาเซียนโลกอย่างเหมาะสม

ประเด็นสำคัญคือ...การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจแห่งที่สอง จำเป็นต้องเชื่อมโยงกับเขตพื้นที่ภาคกลางและการพัฒนาระเบียง เศรษฐกิจภาคตะวันออกที่เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ของเครือข่ายการผลิตและ โลจิสติกส์ของประเทศอย่างใกล้ชิด โดยการขับเคลื่อนการพัฒนาคลัสเตอร์ ในพื้นที่นั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย และภาครัฐควรมี บทบาทสำคัญในการเป็นผู้สนับสนุนมากกว่าผู้เล่น ดังนั้นการชักจูงภาค เอกชนที่มีความพร้อมในการนำและมองเห็นโอกาสให้เป็นแนวร่วมสำคัญ ในการผลักดันการพัฒนาคลัสเตอร์จะเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการ ขับเคลื่อนแนวคิดเชิงนโยบายไปสู่การพัฒนาที่เกิดผลในทางปฏิบัติ อย่างเป็นรูปธรรมต่อ

จัดทำโดย

นายธนวัฒน์ ไทยแก้ว

แหล่งข้อมูลอ้างอิง :

- Bresnahan, T., Gambardella, A., and Saxenian A. (2001). Old economy' inputs for 'new economy' outcomes: cluster formation in the new Silicon Valleys. Industrial and Corporate Change, Oxford University Press, No.4 Vol.10, 2001.
- Dzisah, J. and Etzkowitz, H. (2008). Triple helix circulation: the heart of innovation and development. International Journal of Technology Management & Sustainable Development, Vol 7, No 2, Sep 2008, pp. 101-115(15).
- Europe INNOVA. (2008). The concept of clusters and cluster policies and their role for competitiveness and innovation: main statistical results and lessons learned. Commission staff working document SEC (2008) 2637.
- International Trade Department. (2009). Clusters for competitiveness. A practical guide and policy implications for developing cluster initiatives. 2009.
- Porter, M.E. (1998). Clusters and Competition: New agendas for companies, Governments, and Institutions. Harvard Business School Working Paper, No. 98-080, March 1998.
- Porter, M.E. (1998). Clusters and the New Economics of competition. Harvard Business Review, Nov-Dec 1998.
- Porter, M.E. (2007). Clusters and economic policy: Aligning public policy with the new economics of competition. Harvard Business School. ISC White Paper, November 2007.
- Rosenthal, S.S. (2003). Geography, industrial organization and agglomeration. Center for Policy Research.
- Sölvell, Ö. (2009). Clusters-balancing evolutionary and constructive forces. Second edition, January 2009. Printed by Danagårds Grafiska, Ödeshög.
- Wolman, H. and Hincapie, D. (2010). Clusters and cluster-based development: A literature review and policy discussion. George Washington Institute of Public Policy (GWIPP).

สรุปสถานการณ์

การผลิตภาคอุตสาหกรรมเดือนสิงหาคมปี 2560

กองวิจัยเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

การผลิตภาคอุตสาหกรรมเดือนสิงหาคม 2560 ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมขยายตัวร้อยละ 3.7 เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับเดือนเดียวกันของปีก่อน เป็นผลมาจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมสำคัญ ๆ เช่น อุตสาหกรรมการผลิตส่วนประกอบและอุปกรณ์ยานยนต์ อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์ยาง และอุตสาหกรรมการผลิตยานยนต์ อัตราการใช้กำลังการผลิตในเดือนสิงหาคม 2560 อยู่ที่ร้อยละ 62.5

ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมรายสาขาสำคัญ

ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมเดือนสิงหาคม 2560 ขยายตัวร้อยละ 3.7 เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับเดือนเดียวกันของปีก่อน สาขาอุตสาหกรรมการผลิตสำคัญที่ขยายตัว เช่น อุตสาหกรรมการผลิตส่วนประกอบและอุปกรณ์ยานยนต์ อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์ยาง และอุตสาหกรรมการผลิตยานยนต์

● **อุตสาหกรรมการผลิตส่วนประกอบและอุปกรณ์ยานยนต์** ดัชนีผลผลิตขยายตัวร้อยละ 38.4 เมื่อเทียบกับเดือนเดียวกันของปีก่อน ซึ่งเพิ่มขึ้นในกลุ่มเครื่องยนตดีเซล อันเป็นผลมาจากการส่งออกที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มตลาดอาเซียน (อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์)

● **อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์ยาง** ดัชนีผลผลิตขยายตัวร้อยละ 13.7 เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับเดือนเดียวกันของปีก่อน จากผลิตภัณฑ์ยางแผ่นเป็นหลัก เนื่องจากวัตถุดิบ (น้ำยาง) ออกสู่ตลาดมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการส่งออกผลิตภัณฑ์ยางที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น

● **อุตสาหกรรมการผลิตยานยนต์** ดัชนีผลผลิตขยายตัวร้อยละ 11.3 เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับเดือนเดียวกันของปีก่อน จากกลุ่มรถปิคอัพ เนื่องจากมีการกระตุ้นยอดขายภายในประเทศ ทำให้ปริมาณการจำหน่ายรถยนต์สูงขึ้น

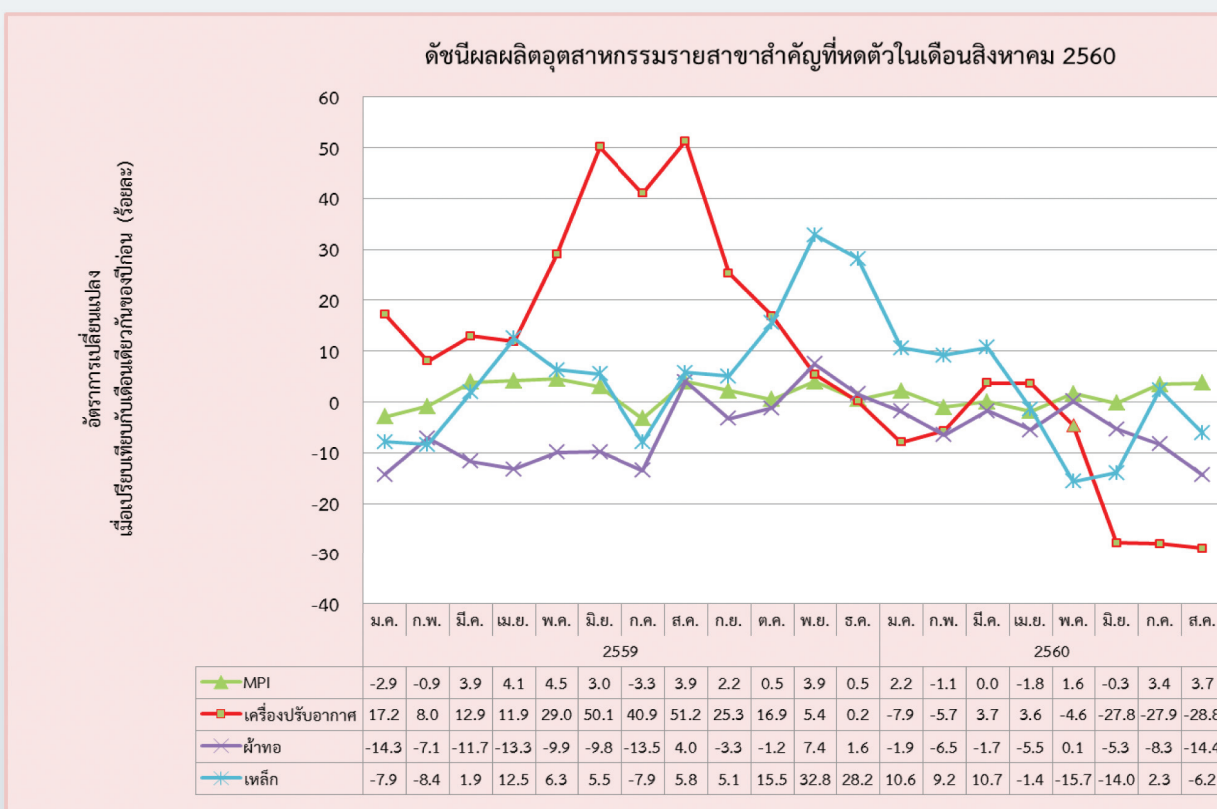
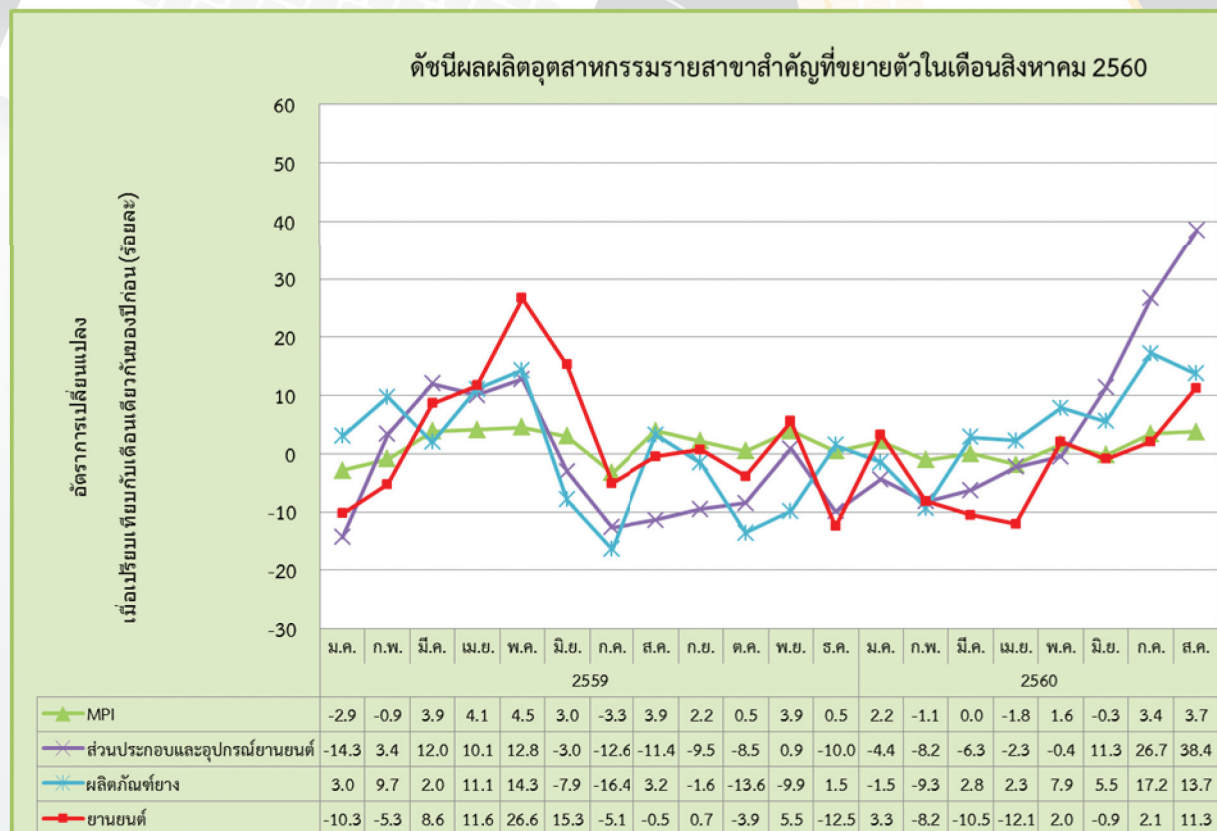
สำหรับสาขาอุตสาหกรรมการผลิตสำคัญที่หดตัว เช่น อุตสาหกรรมการผลิตเครื่องปรับอากาศ อุตสาหกรรมการผลิตผ้าทอ และอุตสาหกรรมการผลิตเหล็กและเหล็กกล้า

● **อุตสาหกรรมการผลิตเครื่องปรับอากาศ** ดัชนีผลผลิตหดตัวร้อยละ 28.8 เมื่อเทียบกับเดือนเดียวกันของปีก่อน เนื่องจากสภาพอากาศที่มีฝนตกอย่างต่อเนื่อง ทำให้ความต้องการเครื่องปรับอากาศลดลง

● **อุตสาหกรรมการผลิตผ้าทอ** ดัชนีผลผลิตหดตัวร้อยละ 14.4 เมื่อเทียบกับเดือนเดียวกันของปีก่อน เป็นผลมาจากการนำเข้าผ้าทอ ประกอบกับคู่แข่งของไทยในกลุ่มอาเซียนได้รับสิทธิพิเศษทางศุลกากร (GSP) ในการส่งออกไปยุโรปและสหรัฐอเมริกา ทำให้ปริมาณการส่งออกลดลง

● **อุตสาหกรรมการผลิตเหล็กและเหล็กกล้า** ดัชนีผลผลิตหดตัวร้อยละ 6.2 เมื่อเทียบกับเดือนเดียวกันของปีก่อน เป็นผลมาจากการนำเข้าเหล็กแผ่นเคลือบราคาถูกจากประเทศจีน อีกทั้งสภาพอากาศอยู่ในช่วงฤดูฝน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการก่อสร้าง ทำให้ปริมาณการผลิตผลิตภัณฑ์เหล็กลดลง

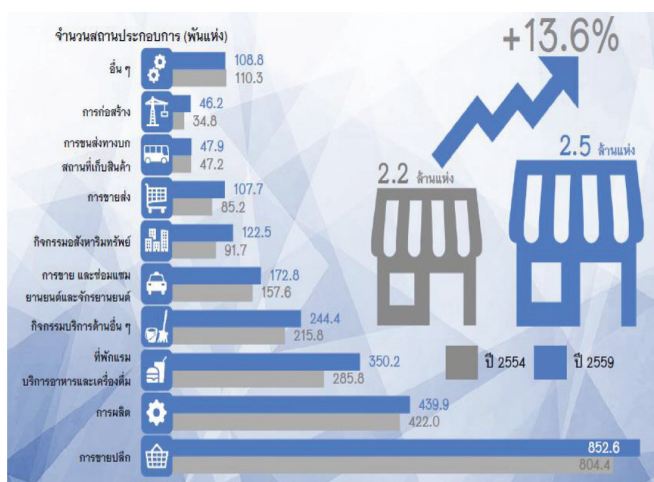

บริบทการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ จากสำมะโนอุตสาหกรรม 2560

กองวิจัยเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

ปัจจุบันโครงสร้างการดำเนินงานธุรกิจและอุตสาหกรรมของประเทศ

ได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว อีกทั้งมีผู้ประกอบการรายใหม่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากซึ่งจะมีบทบาทสำคัญต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ประกอบกับนโยบายของรัฐบาลปัจจุบันที่มุ่งเน้นพัฒนาภาคอุตสาหกรรมโดยส่งเสริมการนำเข้าเทคโนโลยีขั้นสูงและนวัตกรรมใหม่ เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศในระยะ 20 ปีข้างหน้า ตามกรอบการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ดังนั้นข้อมูลสถิติและสารสนเทศ โครงสร้างพื้นฐานเกี่ยวกับการประกอบกิจการของสถานประกอบการจึงมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับทั้งภาครัฐและเอกชนที่จะใช้ในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจในตลาดโลก ทั้งนี้ประเทศไทยมีการจัดทำสำมะโนอุตสาหกรรมโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติทุก 10 ปี ตามข้อเสนอแนะขององค์การสหประชาชาติ และได้เปลี่ยนเป็นจัดทำทุก 5 ปี เพื่อให้ประเทศมีข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญทางด้านอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และติดตามสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งที่ผ่านมาทางสำนักงานสถิติแห่งชาติจัดทำสำมะโนอุตสาหกรรมมาแล้ว 4 ครั้ง ในปี 2507 ปี 2540 ปี 2550 และ ปี 2555 สำหรับในครั้งนี้ ปี 2560 เป็นการจัดทำสำมะโนอุตสาหกรรมครั้งที่ 5 ของประเทศไทย

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

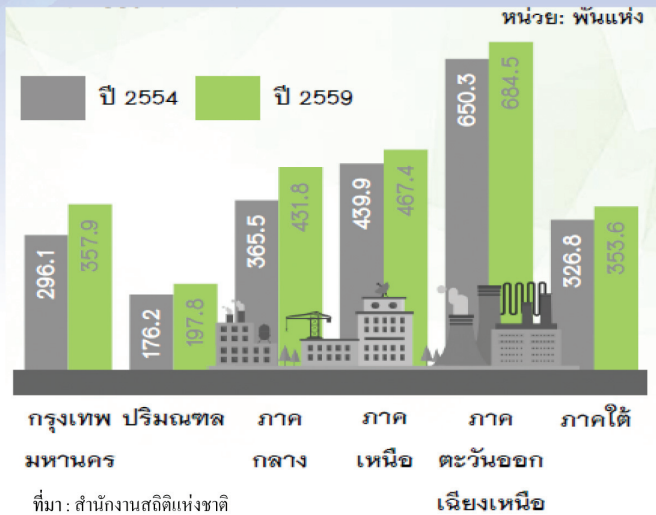
ข้อมูลในปี 2559 มีจำนวนสถานประกอบการทั้งสิ้น 2.5 ล้านแห่ง เพิ่มขึ้นร้อยละ 13.6 เมื่อเทียบกับปี 2554 โดยในส่วนของการผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.2 จากจำนวน 422,000 แห่งในปี 2554 เพิ่มขึ้นเป็น 439,900 แห่งในปี 2559

สำมะโนอุตสาหกรรม หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับจำนวน ลักษณะ และการดำเนินการของสถานประกอบการในอุตสาหกรรม ณ สถานที่ตั้งที่แน่นอนทุกหน่วยภายในท้องที่ที่กำหนด

ทั่วประเทศ โดยวัตถุประสงค์โครงการสำมะโนอุตสาหกรรม พ.ศ. 2560 มีวัตถุประสงค์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่แสดงให้เห็นโครงสร้างและการกระจายตัวของสถานประกอบการประเภทต่าง ๆ อาทิ สถานประกอบการในอุตสาหกรรมการผลิต ธุรกิจการค้า ธุรกิจทางการบริการ การก่อสร้าง การขนส่งทางบก สถานที่เก็บสินค้า กิจกรรมด้านข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร ตามการจัดประเภทมาตรฐานอุตสาหกรรมประเทศไทย ปี 2552 (Thailand Standard Industrial Classification : TSIC - 2009) และเก็บรวบรวมรายละเอียดการดำเนินงานของสถานประกอบการเกี่ยวกับจำนวนและขนาดของสถานประกอบการ ประเภทอุตสาหกรรม จำนวนคนทำงาน ลูกจ้าง ค่าตอบแทนแรงงาน ค่าใช้จ่าย ในการผลิตและดำเนินงาน มูลค่าขาย ผลผลิตและรายรับ ส่วนเปลี่ยนแปลงของวัตถุดิบและสินค้าคงเหลือ มูลค่าของสินทรัพย์ถาวรของสถานประกอบการ และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม ทั้งนี้ ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานหรือการนับจุดสถานประกอบการทุกประเภท จะดำเนินการในปี 2559 และขึ้นการเก็บรวบรวม ข้อมูลรายละเอียดหรือการแจงนับสถานประกอบการในอุตสาหกรรมจะดำเนินการในปี 2560 ซึ่งผลจากขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานหรือการนับจุดสถานประกอบการในปี 2559 ได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ข้อมูลพื้นฐานของสถานประกอบการทั่วประเทศ พบว่า มีจำนวนสถานประกอบการทั้งสิ้น 2.5 ล้านแห่ง เมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัด พบว่า จังหวัดที่มีจำนวนสถานประกอบการมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ และนครราชสีมา ส่วนจังหวัดที่มีจำนวนสถานประกอบการน้อยที่สุด 3 อันดับ คือ จังหวัดสมุทรสงคราม ตราด และนครนายก ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบจำนวนสถานประกอบการระหว่างปี 2554 และ 2559 พบว่า จำนวนสถานประกอบการเพิ่มขึ้นร้อยละ 13.6 โดยสถานประกอบการที่ประกอบกิจการ ด้านอสังหาริมทรัพย์ การก่อสร้าง และการขายส่ง มีอัตราการเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 25 โดยในส่วนของการผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.2 จากจำนวน 422,000 แห่งในปี 2554 เพิ่มขึ้นเป็น 439,900 แห่งในปี 2559 หากพิจารณาเป็นรายภูมิภาค พบว่า ทุกภาคมีจำนวนสถานประกอบการเพิ่มขึ้นทั้งหมด โดยกรุงเทพมหานครมีอัตราการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการสูงสุดร้อยละ 20.9 รองลงมาเป็นภาคกลาง (รวมภาคตะวันออก) และปริมณฑล (นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ และสมุทรสาคร) มีอัตราการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการร้อยละ 18.1 และ 12.3 ตามลำดับ ส่วนในภาคอื่น ๆ ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออก เชียงใหม่ และภาคใต้ มีอัตราการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการต่ำกว่าร้อยละ 10

ประเทศไทยมีสัดส่วนของนักรบใหม่ทางเศรษฐกิจ (New Economic Warrior: NEW) เพิ่มขึ้นกระจายไปในหลายภาคธุรกิจ อย่างไรก็ตามยังมีสถานประกอบการทั่วประเทศเกือบร้อยละ 90 หรือประมาณ 2,200,00 แห่งที่ไม่มีการใช้คอมพิวเตอร์ในการดำเนินกิจการ

เมื่อพิจารณาระยะเวลาในการดำเนินการของสถานประกอบการ พบว่าสถานประกอบการส่วนใหญ่เริ่มดำเนินการไม่เกิน 5 ปี (ร้อยละ 33.6) รองลงมาเป็นสถานประกอบการที่ดำเนินการมาแล้ว 10 - 19 ปี และ 5 - 9 ปี โดยมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 29.0 และ 25.6 ตามลำดับ สำหรับสถานประกอบการที่ดำเนินการมายาวนานเกิน 20 ปี มีเพียงร้อยละ 11.9 เท่านั้น หากพิจารณาตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พบว่าสถานประกอบการที่มีระยะเวลาในการดำเนินการน้อยกว่า 5 ปี ในสัดส่วนสูง อาทิ กิจกรรมด้านที่พักแรม บริการอาหารและเครื่องดื่ม กิจกรรมด้านการบริการอื่น ๆ การขายปลีก การขายส่ง และการขายและซ่อมแซมยานยนต์และจักรยายนต์ และกิจการที่ประกอบการด้านอื่น ๆ ซึ่งผลการสำรวจดังกล่าว สะท้อนว่า ประเทศไทยมีสัดส่วนของนักรบใหม่ทางเศรษฐกิจ (New Economic Warrior : NEW) ในระบบเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นกระจายไปในหลายภาคธุรกิจ อย่างไรก็ตามในภาคอุตสาหกรรม การผลิตยังมีสัดส่วนของผู้ประกอบการใหม่ที่ยังดำเนินการไม่เกิน 5 ปี น้อยกว่าในธุรกิจอื่น โดยมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 20 หรือ 1 ใน 5

ในด้านของการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการดำเนินการ ซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยแห่งความสำเร็จไปสู่กรอบการพัฒนาประเทศไทย 4.0 และอุตสาหกรรม 4.0 พบว่า สถานประกอบการมีการใช้คอมพิวเตอร์ในการดำเนินการ ประมาณ 300,000 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 12.2 ของสถานประกอบการทั้งสิ้น โดยสถานประกอบการในกรุงเทพมหานครมีการใช้คอมพิวเตอร์สูงสุตร้อยละ 26.5 รองลงมาเป็นสถานประกอบการในเขตปริมณฑล มีการใช้คอมพิวเตอร์ในการดำเนินการร้อยละ 21.2 ส่วนสถานประกอบการในภาคอื่น ๆ มีการใช้คอมพิวเตอร์ต่ำกว่าร้อยละ 15 สำหรับการใช้อินเทอร์เน็ตจากสถานประกอบการที่มีการใช้คอมพิวเตอร์ พบว่ามีการใช้อินเทอร์เน็ตในการดำเนินการร้อยละ 93.8 นอกจากนี้ ยังพบว่าสถานประกอบการที่ใช้อินเทอร์เน็ตในการดำเนินการ ยังมีการซื้อขายสินค้าหรือบริการผ่านอินเทอร์เน็ต (E - Commerce) ร้อยละ 36.8 โดยในแต่ละภาคมีการใช้ E - Commerce ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 25 ทั้งนี้ จากข้อมูลเชิงประจักษ์ในประเด็นดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่ายังมีสถานประกอบการทั่วประเทศเกือบร้อยละ 90 หรือประมาณ 2,200,00 แห่งที่ไม่มีการใช้คอมพิวเตอร์ในการดำเนินการ ภาครัฐอาจจะต้องเข้าไปช่วยเหลือเพิ่มเติมในส่วนดังกล่าว เพื่อสามารถขับเคลื่อนไปสู่อุตสาหกรรม 4.0 และประเทศไทย 4.0

จำนวนคนทำงานในภาพรวมทั้งประเทศในปี 2559 เพิ่มขึ้นจากปี 2554 จาก 10.2 เป็น 11.2 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 9.7 และเมื่อพิจารณาขนาดสถานประกอบการจำแนกตามจำนวนคนทำงาน สถานประกอบการหรือวิสาหกิจในบ้านเราอยู่ในวิสาหกิจขนาดย่อมที่มีคนทำงานไม่เกิน 10 คน ร้อยละ 95.5

ในมิติของแรงงานในสถานประกอบการ เมื่อพิจารณาขนาดสถานประกอบการ จำแนกตามจำนวนคนทำงาน พบว่าเป็นสถานประกอบการขนาดเล็กที่มีคนทำงานไม่เกิน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 95.5 และอีกร้อยละ 4.5 เป็นสถานประกอบการที่มีคนทำงานมากกว่า 10 คน โดยเป็นสถานประกอบการที่มีคนทำงาน 11 - 15 คน ร้อยละ 1.7 มีคนทำงาน 16 - 25 คน ร้อยละ 1.2 มีคนทำงาน 26 - 30 คน ร้อยละ 0.3 มีคนทำงาน 31 - 50 คน ร้อยละ 0.5 มีคนทำงาน 51 - 200 คน ร้อยละ 0.6 และอีกร้อยละ 0.2 เป็นสถานประกอบการที่มีคนทำงานมากกว่า 200 คน ซึ่งเป็นข้อมูลที่ยืนยันว่าสถานประกอบการหรือวิสาหกิจในบ้านเราส่วนใหญ่อยู่นในกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยอยู่ในวิสาหกิจขนาดย่อมถึงร้อยละ 95.5 หากพิจารณาเปรียบเทียบจำนวนคนทำงานในปี 2559 จำแนกตามภาค พบว่า กรุงเทพมหานครและภาคกลางมีจำนวนคนทำงานสูงสุตรถึง 2.5 ล้านคน รองลงมาเป็นปริมณฑลและภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มี คนทำงาน 1.8 ล้านคน ส่วนภาคเหนือและภาคใต้มีจำนวนคนทำงาน 1.3 ล้านคน อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบจำนวนคนทำงานในปี 2554 และ 2559 ในแต่ละภาค พบว่า ภาคใต้มีอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนคนทำงานสูงสุตรถึงประมาณร้อยละ 30

ทั้งนี้จำนวนคนทำงานในภาพรวมทั้งประเทศในปี 2559 มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากปี 2554 จาก 10.2 เป็น 11.2 ล้านคน คิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.7 โดยสถานประกอบการในทุกกิจกรรมทางเศรษฐกิจมีจำนวนคนทำงานเพิ่มขึ้น ยกเว้นสถานประกอบการที่ประกอบกิจกรรมทางด้านการผลิต (ภาคอุตสาหกรรม) ที่มีจำนวนคนทำงานลดลง จากเดิม 4.3 ล้านคน เหลือเพียง 4.2 ล้านคน สะท้อนสถานภาพของภาคอุตสาหกรรมการผลิตล่าสุดที่มีการใช้แรงงานลดน้อยลง ข้อมูลดังกล่าวยังสะท้อนอีกว่าอุตสาหกรรมการผลิตของประเทศไทยได้ทยอยปรับตัวไปสู่อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานน้อยลง ผู้ผลิตในไทยบางส่วนมีการปรับตัวนำเทคโนโลยีมาใช้แทนภาคแรงงานเพิ่ม อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้นปรับตัวย้ายไปผลิตในประเทศเพื่อนบ้านแทน ทั้งนี้การปรับตัวนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้แทนภาคแรงงานเพิ่ม อาทิ การใช้หุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ โดยอุตสาหกรรมหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมไทยไปสู่อุตสาหกรรม 4.0 รวมถึงเป็นรากฐานให้กับอีก 9 อุตสาหกรรมเป้าหมาย (First S-Curve และ New S-Curve) ซึ่งในส่วนของการพัฒนาอุตสาหกรรมหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ เพื่อเพิ่มผลิตภาพการผลิต (Productivity) ของประเทศและสอดคล้องกับแนวคิดประเทศไทย 4.0 ที่มุ่งเน้นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยด้วยนวัตกรรม (Value-Based Economy) และเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจจากการพึ่งพาแรงงานไปสู่การผลิตสมัยใหม่ด้วยองค์ความรู้การผลิตขั้นสูงที่มีมูลค่าเพิ่ม

จัดทำโดย

นายอภิรักษ์ อำนวยกาญจนสิน

แหล่งข้อมูลอ้างอิง

สำนักงานสถิติแห่งชาติ

อนาคตสินค้าอุตสาหกรรมไทย ในตลาดอาเซียน ช่วงครึ่งหลัง ปี 2560

กองวิจัยเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

กองวิจัยเศรษฐกิจอุตสาหกรรม สศอ.

ร่วมกับศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ในหัวข้อเรื่อง อนาคตครึ่งปีหลัง...สินค้าอุตสาหกรรมไทยในตลาดอาเซียน เพื่อเผยแพร่ผลการเตือนภัยและประเมินทิศทางเศรษฐกิจอุตสาหกรรมในภาพรวมให้กับภาครัฐและเอกชน รวมถึงผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าเพื่อส่งออกไปตลาดอาเซียน ซึ่งผลการวิเคราะห์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดสัมมนาภายใต้โครงการเตือนภัยภาคอุตสาหกรรมไทยและสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประจำปีงบประมาณ 2560 บทความนี้จะนำเสนอสรุปผลการวิเคราะห์หัวข้อดังกล่าว โดยเฉพาะการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเพื่อส่งออกไปยังตลาดอาเซียนเดิม ว่าในครึ่งหลังปี 2560 จะมีทิศทางเป็นอย่างไรมาให้ทราบ ดังนี้

• การผลิตภาคอุตสาหกรรมไทยในภาพรวม ช่วงครึ่งปีแรกของปี 2560

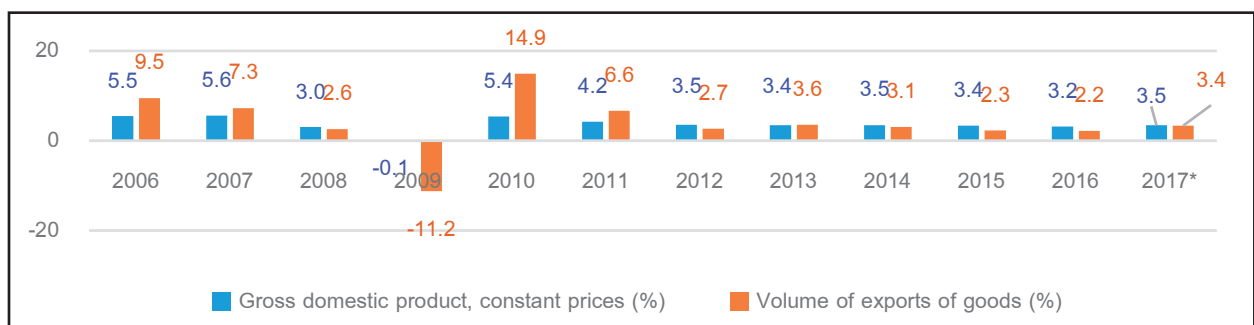
เมื่อพิจารณาจากดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม (Manufacturing Production Index: MPI) ในช่วงครึ่งปีแรกพบว่า ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.15 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน ทั้งนี้การที่การผลิตภาคอุตสาหกรรมไทยในภาพรวมยังสามารถขยายตัวได้ แม้จะอยู่ในอัตราที่ต่ำ เนื่องจากปัจจัยด้านการส่งออกที่ขยายตัวสูงที่เป็นผลมาจากการขยายตัวของเศรษฐกิจโลกเป็นสำคัญ โดยในปี 2060 คาดว่าเศรษฐกิจโลกจะเติบโตที่ร้อยละ 3.5 และการส่งออกสินค้าโลกเติบโตที่ร้อยละ 3.4 (ภาพที่ 1)

• การส่งออกของไทยที่เป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญของภาคอุตสาหกรรมไทย

ในครึ่งปีแรกของปี 2560 การส่งออกสามารถขยายตัวสูงถึงร้อยละ 8.3 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันกับปีที่แล้ว จากที่ขยายตัวเพียงร้อยละ 1.3 ในปี 2559 โดยในครึ่งปีแรกมูลค่าการส่งออกของไทยขยายตัวได้ในเกือบทุกตลาดส่งออก โดยในตลาดหลักอย่างสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสหภาพยุโรป มูลค่าการส่งออกของไทยขยายตัวร้อยละ 7.5 ร้อยละ 7.5 และร้อยละ 7.6 ตามลำดับ ในส่วนของตลาดจีนการส่งออกของไทยขยายตัวสูงถึงร้อยละ 32.3 โดยไทยสามารถส่งออกไปยังและผลิตภัณฑ์ไปยังจีนในครึ่งปีแรกของปี 2560 ได้มากถึง 3,021 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือ ขยายตัวร้อยละ 70.0 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีที่แล้ว ในด้านของตลาดอาเซียนการส่งออกของไทยขยายตัวร้อยละ 8.2 โดยเป็นการขยายตัวของการส่งออกในกลุ่ม CLMV (กัมพูชา ลาว เมียนมา และเวียดนาม) ถึงร้อยละ 14.0 แต่เป็นการขยายตัวของส่งออกไทยในตลาดอาเซียนเดิม (มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และบรูไนดารุสซาลาม) เพียงร้อยละ 4.5 (ตารางที่ 1)

• ปัจจัยในประเทศค่อนข้างที่จะน่าเป็นกังวล

ข้อมูลในเดือนมิถุนายน 2560 พบว่า ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภค และดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจ (ธนาคารแห่งประเทศไทย) ลดลงจากเดือนที่ผ่าน แต่ก็ยังสูงกว่าช่วงเดียวกันของปีที่แล้ว อย่างไรก็ตามพบว่า ความเชื่อมั่นทางธุรกิจลดลงในส่วนของผู้ประกอบการในภาคการค้าที่ประเมินว่าภาวะทางธุรกิจแย่ลงจาก

ภาพที่ 1 ทิศทางเศรษฐกิจและการส่งออกสินค้าของโลก

ที่มา : International Monetary Fund, World Economic Outlook Database, April 2017
และ World Economic Outlook, July 2017

หมายเหตุ : * หมายถึงตัวเลขคาดการณ์

ตารางที่ 1 การส่งออกสินค้าภาพรวมของไทยไปตลาดโลกในช่วงครึ่งแรกของปี 2560

ตลาดส่งออก ของไทย	มูลค่าการส่งออกของไทย (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)		อัตราการขยายตัว YoY (%)		สัดส่วน (%)	
	2559	ครึ่งปีแรก 2560	2559	ครึ่งปีแรก 2560	2559	ครึ่งปีแรก 2560
สหรัฐอเมริกา	24,335	12,608	2.8	7.5	11.4	11.1
ญี่ปุ่น	20,422	10,872	3.4	7.5	9.6	9.6
สหภาพยุโรป (15)	19,887	10,557	1.9	7.6	9.3	9.3
อาเซียน	54,109	28,745	-0.2	8.2	25.3	25.4
อาเซียนเดิม	32,045	16,894	-0.8	4.5	15.0	14.9
บรูไนดารุสซาลาม	79	45	-23.3	21.6	0.0	0.0
อินโดนีเซีย	8,031	4,419	4.2	7.9	3.8	3.9
มาเลเซีย	9,544	4,902	-4.7	2.2	4.5	4.3
ฟิลิปปินส์	6,353	3,261	7.7	4.2	3.0	2.9
สิงคโปร์	8,038	4,267	-6.4	3.8	3.8	3.8
อาเซียนใหม่	22,064	11,851	0.7	14.0	10.3	10.5
กัมพูชา	4,608	2,477	-5.6	19.0	2.2	2.2
ลาว	3,968	1,947	-4.8	-3.5	1.9	1.7
เมียนมา	4,146	2,208	0.9	4.0	1.9	2.0
เวียดนาม	9,342	5,219	6.6	25.1	4.4	4.6
จีน	23,581	13,835	1.2	32.3	11.0	12.2
อินเดีย	5,119	3,052	-1.7	16.1	2.4	2.7
ฮ่องกง	11,396	6,022	-2.1	9.6	5.3	5.3
ออสเตรเลีย	10,239	4,922	6.5	-3.5	4.8	4.3
แคนาดา	1,333	668	-0.8	2.0	0.6	0.6
ตลาดตะวันออกกลาง	9,094	4,436	-12.3	-8.5	4.3	3.9
ตลาดแอฟริกา	6,186	3,132	-8.6	1.3	2.9	2.8
ตลาดอเมริกาใต้	3,899	1,932	-0.3	2.2	1.8	1.7
อื่นๆ	24,061	12,596	11.9	2.5	11.3	11.1
รวมสินค้าออก	213,661	113,376	1.3	8.3	100.0	100.0

ที่มา: คำนวณจากข้อมูล Global Trade Atlas

เดือนก่อนตามยอดขายและผลประกอบการที่ลดลง แต่ความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการภาคอุตสาหกรรม ยังคงอยู่ในเกณฑ์ดีโดยเฉพาะกลุ่มที่มีการส่งออก ทั้งนี้ปัจจัยที่ต้องระวังคือการลงทุนของภาคเอกชนที่มีแนวโน้มลดลง ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากดัชนีการลงทุนภาคเอกชนของไทย (ธนาคารแห่งประเทศไทย) พบว่า ลดลงจากเดือนที่ผ่านมา และหากพิจารณาเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อนหน้าพบว่า ดัชนีการลงทุนภาคเอกชนปรับลดลงต่อเนื่องถึง 12 เดือน

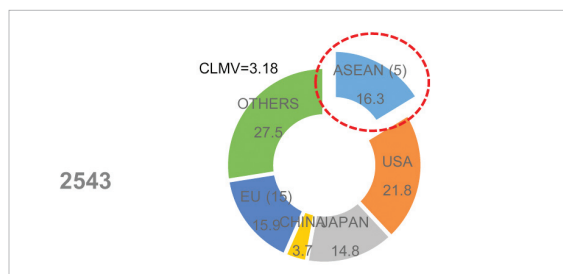
● การผลิตภาคอุตสาหกรรมในช่วงครึ่งปีหลังของปี 2560

การผลิตภาคอุตสาหกรรมในช่วงครึ่งปีหลัง คาดว่ายังอยู่ในภาวะปกติ โดยเฉพาะสินค้าที่ผลิตเพื่อการส่งออกมีโอกาสที่จะส่งออกได้มากขึ้นในช่วงปลายปี เนื่องจากเป็นช่วงเทศกาลที่ประเทศนำเข้าส่วนใหญ่จะมีแนวโน้มนำเข้าสินค้ามากขึ้น ประกอบกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทย

โดยเฉพาะ จีน สหภาพยุโรป และ ญี่ปุ่น ในส่วนของสหรัฐฯ คาดว่าทิศทางการเศรษฐกิจในช่วงปลายปียังมีโอกาสเติบโตต่อเนื่องแต่อาจไม่สูงเท่ากับที่คาดการณ์ไว้ในช่วงต้นปี โดยล่าสุด International Monetary Fund (IMF) ได้มีการปรับลดการคาดการณ์เศรษฐกิจสหรัฐฯ จากร้อยละ 2.3 เหลือร้อยละ 2.1 ในปี 2560 (จากรายงาน International Monetary Fund, World Economic Outlook Database, World Economic Outlook, July 2017) อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการผลิตเพื่อจำหน่ายในประเทศของไทยมีแนวโน้มชะลอตัวลงตามการบริโภคภายในประเทศ เนื่องจากผู้บริโภคภายในประเทศมีความกังวลเรื่องเศรษฐกิจในอนาคต และแนวโน้มการลงทุนที่ชะลอตัวจะเป็นปัจจัยลบที่กระทบต่อภาคการผลิตอุตสาหกรรมได้

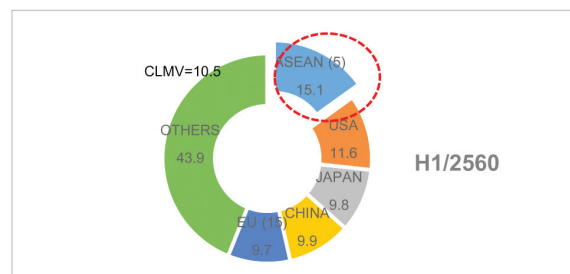
● ทิศทางการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเพื่อส่งออกไปตลาดอาเซียนเดิม

เมื่อพิจารณาวิเคราะห์เจาะลงไปในตลาดอาเซียนเดิม พบว่าไทยมีสัดส่วนการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมไปตลาดอาเซียนเดิมลดลง และหากมองย้อนกลับไปในอดีตในปี 2543 ไทยส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมไปตลาดอาเซียนเดิมเป็นสัดส่วนร้อยละ 16.3 แต่ในปัจจุบันช่วงครึ่งแรกของปี 2560 สัดส่วนที่ไทยส่งออกไปตลาดอาเซียนเดิมลดลงเหลือเพียงร้อยละ 15.1 โดยไทยมีสัดส่วนการส่งออกไปจีนและ CLMV มากขึ้น สินค้าส่งออกส่วนใหญ่ของไทยไปอาเซียนเดิมในปัจจุบันคือ กลุ่มยานยนต์ เคมีภัณฑ์ อาหาร และเครื่องดื่ม เป็นหลัก (ภาพที่ 2)

ครึ่งหลังของปี 2560 เมื่อวิเคราะห์จากระบบเตือนภัยอุตสาหกรรมไทยในตลาดอาเซียน พบว่า ในช่วงครึ่งปีหลังการผลิตอุตสาหกรรมเพื่อส่งออกไปตลาดอาเซียนเดิม ยังอยู่ในภาวะปกติตามทิศทางการขยายตัวของการส่งออก ที่ได้รับปัจจัยบวกจากการขยายตัวของเศรษฐกิจโลกโดยรวม ประเทศในอาเซียน และประเทศคู่ค้าที่สำคัญของอาเซียน เช่น จีน และ สหภาพยุโรป รวมถึงปัจจัยฤดูกาลในช่วงปลายปีเป็นช่วงเทศกาล ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ จะมีการนำเข้าเพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตาม ต้องระวังปัจจัยในประเทศ เช่น ภัยน้ำท่วม ที่อาจส่งผลกระทบต่อทำให้ไทยไม่สามารถผลิตสินค้าได้ในช่วงสั้น ๆ และในระยะยาวไทยมีสัญญาณเตือนที่เป็นปัจจัยเสี่ยงหลายปัจจัย ทั้งปัจจัยภายในประเทศและต่างประเทศ โดยในส่วนของปัจจัยในประเทศ ได้แก่ การลงทุนมีการปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อภาคการผลิตและการพัฒนาสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศไม่เฉพาะเพื่อการส่งออกไปตลาดอาเซียนเดิมเท่านั้น แต่อาจกระทบรุนแรงต่อภาคการผลิตทั้งหมดของประเทศให้ชะลอหรือหดตัวลง ในส่วนของปัจจัยด้านต่างประเทศ แม้ว่าไทยจะมีการขยายตัวของการส่งออกไปตลาดอาเซียนเพิ่มขึ้น แต่ทั้งนี้หากพิจารณาจากสัดส่วนนำเข้าของประเทศหลัก ๆ ในตลาดอาเซียนเดิมคือ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ จะพบว่าประเทศดังกล่าวมีสัดส่วนการนำเข้าจากไทยลดลงลง โดยในปี 2559 ประเทศเหล่านั้นนำเข้าสินค้าจากไทยในสัดส่วนร้อยละ 4.8 แต่ในช่วงไตรมาสแรกของปีนี้กลับพบว่า สัดส่วนการนำเข้าสินค้าจากไทยลดลงเหลือร้อยละ 4.4 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพื้นที่ของไทยในตลาด

ภาพที่ 2 เปรียบเทียบสัดส่วนตลาดส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของไทยปี 2543 และ ครึ่งแรกของปี 2560

ที่มา : จำนวนจากข้อมูล Global Trade Atlas

หมายเหตุ : ASEAN (5) หมายถึง สัดส่วนการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของไทยไป มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และ บรูไนดารุสซาลาม

ครึ่งแรกของปี 2560 การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของไทยไปตลาดโลกขยายตัวร้อยละ 6.9 เพิ่มขึ้นจากที่ขยายตัวเพียงร้อยละ 1.5 ในปี 2559 ในส่วนของตลาดอาเซียนเดิมอัตราการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของไทยอยู่ที่ร้อยละ 3.5 เพิ่มขึ้นจากที่หดตัวร้อยละ 1.6 ในปี 2559 แต่ยังคงต่ำกว่าอัตราการขยายตัวรวมของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม ในช่วงครึ่งปีแรกการส่งออกของไทยไปอาเซียนเดิมขยายตัวในตลาด บรูไนดารุสซาลาม อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ที่ขยายตัวร้อยละ 20.7 ร้อยละ 7.8 ร้อยละ 5.0 และร้อยละ 3.1 ตามลำดับ แต่การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมไปมาเลเซียหดตัวร้อยละ 1.4

เหล่านี้นมีน้อยลง ปัญหาสัดส่วนการนำเข้าสินค้าจากไทยที่ลดลงนั้น มิใช่เกิดเพียงในตลาดอาเซียนเดิมเท่านั้น แต่หากพิจารณาไปถึงตลาดหลัก เช่น สหรัฐฯ และ จีน สองประเทศนี้ก็มีส่วนการนำเข้าสินค้าจากไทยลดลงเช่นกัน

จัดทำโดย

นางสาวสมพิศ นาคสุข

แหล่งข้อมูลอ้างอิง

งานสัมมนา เรื่อง “รูปแบบการค้าและอนาคตครึ่งปีหลังสินค้าอุตสาหกรรมไทยในตลาดอาเซียน”

จัดโดยกองวิจัยเศรษฐกิจอุตสาหกรรม สศอ.

ร่วมกับศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย วันศุกร์ที่ 18 กรกฎาคม 2560

นางสาวปรารถนา บุญฤทธิ
ผู้แทนจาก สศอ. เข้าร่วมพิธีทำบุญ
ตักบาตรเพื่อถวายเป็นพระราชกุศล
ครบรอบ 1 ปี วันสวรรคต พระบาท
สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล
อดุลยเดช บรมนาถบพิตร เมื่อวันที่
13 ตุลาคม 2560 ณ ห้องโถง
อาคารสำนักงานปลัดกระทรวง
อุตสาหกรรม

นายอุตตม สาวนายน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม กล่าวปาฐกถา
พิเศษในหัวข้อ “Roadmap การพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่”
โดยนายศิริจุ จุลกะรัตน์ ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
ได้เข้าร่วมการเสวนาในหัวข้อ “Japanese Car Makers Contribution
to Thai Government Policy on Next Generation Vehicles”
เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2560 ณ โรงแรม The Landmark Bangkok

นายศิริจุ จุลกะรัตน์ ผู้อำนวยการสำนักงาน
เศรษฐกิจอุตสาหกรรม เข้าร่วมหารือในโอกาส
ผู้เชี่ยวชาญด้านอุตสาหกรรม 4.0 และเศรษฐกิจดิจิทัล
ประเทศเยอรมนี เดินทางมาประเทศไทยเพื่อขยายความ
ร่วมมือทางธุรกิจและนวัตกรรมด้านอุตสาหกรรม 4.0
เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2560 ณ สำนักงานเศรษฐกิจ
อุตสาหกรรม

นางสาวสมจิตต์ เอี่ยมวรชัย เลขานุการกรม พร้อมข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ สศอ. ร่วมงาน “วันต่อต้านคอร์รัปชัน 2560” ภายใต้
แนวคิด “รัฐบาลใหม่! คอร์รัปชันเก่า?” เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2560 ณ โรงแรมเซ็นทารา แกรนด์และบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์
เซ็นทรัลเวิลด์ กรุงเทพฯ

ความหมายของดอกไม้ฉันทน์พระราชทาน ๗ แบบ

ดอกดารารัตน์

ดอกดารารัตน์หรือดอก Daffodil เป็นดอกไม้ทรงโปรดของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และทรงพระราชทานให้กับสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถอยู่เสมอเมื่อครั้งยังทรงศึกษาและประทับอยู่ที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

ดอกดารารัตน์นิยมใช้มอบให้แก่บุคคลอันเป็นที่รัก เพื่อบอกว่าไม่เคยหวังสิ่งใดตอบแทนและยังหมายถึง เกียรติยศ ความกล้าหาญ สัญลักษณ์ของความหวัง ชื่อดอกดารารัตน์ยังมีความหมายที่ลึกซึ้ง โดยคำว่า “ดารา” หมายถึง ดวงดาว คือสิ่งที่อยู่สูงสุด คำว่า “รัตน์” หมายถึง แก้ว คือ สิ่งที่มีค่า

ดอกลิลลี่

แสดงออกถึงความรักที่บริสุทธิ์เช่นเดียวกับดอกกุหลาบสีขาว ยังแสดงออกถึงความซื่อสัตย์และเทิดทูนด้วยอานุภาพแห่งความรัก ภักดีของพสกนิกรชาวไทยที่มีต่อพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชและความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น

ดอกกล้วยไม้

เป็นสัญลักษณ์ของความมั่นคง ความรัก และความสง่างาม สมดังพระมหากรุณาธิคุณในการบำเพ็ญพระราชกรณียกิจนานัปการของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ให้ขจรขยายไปทั่วแผ่นดินไทยตลอดถึงนานาประเทศทั่วโลก

ดอกกุหลาบ

ดอกกุหลาบเป็นสัญลักษณ์แห่งความรักอันบริสุทธิ์ ด้วยอานุภาพแห่งความจงรักภักดีของทวยราษฎร์ที่ระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณในองค์พระประมุขของชาติ เพื่อถวายความอาลัยเป็นครั้งสุดท้ายแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ผู้เป็นกษัตริย์ที่ทรงยิ่งของปวงชนชาวไทย

ดอกพุดตาน

คือสัญลักษณ์ของความมั่นคงและอุดมสมบูรณ์ ชาวจีนเชื่อว่าเป็นไม้มงคลเพราะดอกพุดตานเปลี่ยนสีได้ถึงสามสีภายในวันเดียวกัน ซึ่งเปรียบเสมือนวัฏจักรของชีวิตมนุษย์ที่เริ่มต้นเปรียบเหมือนผ้าขาว เต็มโตขึ้นพร้อมกับสีสนที่แดงแต้มขึ้นมา จนกระทั่งสูงอายุมากขึ้นพร้อมกับสีที่เข้มขึ้นจนกระทั่งร่วงโรยจากไป เพื่อเป็นการระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณและพระราชกุศลอุทิศถวายครั้งสุดท้ายแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ดอกชบาทิพย์

เป็นดอกไม้สร้างสรรค์ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อสื่อถึงการดับสูญและความเป็นทิพย์ เพื่อเป็นการถวายความอาลัยครั้งสุดท้ายแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชผู้ทรงสถิตในดวงใจประชากรราษฎร์ตราบชั่ววันรันดร์

ดอกชบาห่ม

เป็นตัวแทนเสมือนความอาลัยในการสูญเสียของพสกนิกรทุกหมู่เหล่า แทนดวงใจไทยทุกดวงในการน้อมส่งเสด็จพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในการพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ

สำนักงาน | OFFICE
เศรษฐกิจอุตสาหกรรม | OF INDUSTRIAL ECONOMICS

75/6 ถนนพระรามที่ 6
เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ 0 2202 4274, 0 2202 4284
โทรสาร 0 2644 8516
www.oie.go.th

ที่มา : www.royalcardx.com
<https://today.line.me>